

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра геодезії та картографії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет

“15” травня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ**

Галузь знань 29 Міжнародні відносини

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Освітня програма Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробники: завідувач кафедри геодезії та картографії, д.геогр.н., професор Ковальчук І.П., асистент кафедри геодезії та картографії Степчук Я.А.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Курс «Сільськогосподарська географія світ» має на меті сформувати у студентів наукові знання про структуру та засади розвитку й особливості територіального розміщення світового сільського господарства; оволодіння знаннями про виробничі відносини у галузі сільського господарства окремих країн світу; про основні напрями соціально-економічної інтеграції та форми міжнародної економічної і науково-технічної співпраці у сфері сільського господарства. Знання закономірностей розвитку аграрних відносин в окремих країнах світу дасть можливість використати передовий досвід зарубіжних країн у веденні сільськогосподарського виробництва в нашій країні. Засвоєні студентами знання з сільськогосподарської географії країн світу сприятимуть розвитку світогляду майбутніх фахівців з міжнародних відносин у сфері сільського господарства, дозволятимуть орієнтуватися в питаннях оцінювання сільськогосподарського потенціалу різних країн, їхніх експортно-імпортних можливостей і потреб, внеску у забезпечення продовольчої безпеки світу тощо.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	291. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	
Освітня програма	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	15 год.	
Лабораторні заняття	- год.	
Самостійна робота	90 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета. Курс «Сільськогосподарська географія світу» має на меті сформувати у студентів наукові уявлення про основи розвитку та особливості територіального поширення світового господарства, зокрема, його базової галузі – сільського господарства; засвоєння знань про виробничі відносини у галузі сільського господарства окремих країн світу; основні напрями соціально–економічної інтеграції та форми міжнародної економічної і науково-технічної співпраці у цій галузі. Знання закономірностей розвитку аграрних

відносин окремих країн світу дає можливість використання передового досвіду ведення сільськогосподарського виробництва у нашій країні. Засвоєні студентами знання з сільськогосподарської географії країн світу сприятимуть розвитку світогляду майбутніх фахівців з міжнародних відносин, зокрема аграрно-економічних.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатністю зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатністю вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатністю генерувати нові ідеї (креативністю).

ЗК7. Здатністю застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатністю до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатністю до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

Для якісного опанування змістом навчальної дисципліни необхідна ефективна самостійна робота студентів — постійна систематична робота з різноманітними джерелами інформації: енциклопедіями, довідниками, статистичними виданнями, монографіями та статтями, картами, атласами, науково-популярною літературою тощо.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. <i>Науково-методичні засади сільськогосподарської географії світу</i>													
Тема 1. Географія сільського господарства світу: сутність, об'єкт, предмет, завдання	1	11	1				10						
Тема 2. Основні етапи та особливості розвитку сільського господарства світу	2	16	2	2			12						
Тема 3. Земельні ресурси – природна основа сільськогосподарського виробництва	2	16	2	2			12						
Тема 4. Географічні відміни в напрямках і рівнях розвитку сільського господарства світу	2	15	2	2			11						
Разом за змістовим модулем 1	7	58	7	6			45						
Змістовий модуль 2. <i>Риси і структура сільського господарства світу</i>													
Тема 5. Основні риси географії сільськогосподарського виробництва та причини відмінностей	2	14	2	2			10						
Тема 6. Типи сільського господарства світу	2	16	2	2			12						
Тема 7. Географія рослинництва світу	2	17	2	3			12						
Тема 8. Географія тваринництва світу	2	15	2	2			11						
Разом за змістовим модулем 2	8	62	8	9			45						
Усього годин	15	120	15	15			90						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Географія сільського господарства світу: сутність, об'єкт, предмет, завдання	1 години
2.	Основні етапи та особливості розвитку сільського господарства світу	2 години
3.	Земельні ресурси – природна основа сільськогосподарського виробництва	2 години
4.	Географічні відміни в напрямках і рівнях розвитку сільського господарства світу	2 години
5.	Основні риси географії сільськогосподарського виробництва та причини відмінностей	2 години
6.	Типи сільського господарства світу	2 години
7.	Географія рослинництва світу	2 години
8.	Географія тваринництва світу	
	Разом:	15

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Земельний фонд світу, його структура, географія	2 години
2.	Порівняльна характеристика основних екологічно толерантних систем у сільському господарстві	2 години
3.	Основні групи сучасних типів сільського господарства світу	2 години
4.	Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: зернове господарство	2 години
5.	Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: вирощування технічних культур	2 години
6.	Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: овочівництва, виноградарства та баштанництва.	3 години
7.	Сучасний стан і розміщення галузей тваринництва: скотарства, свинарства, вівчарства, птахівництва, оленярства, шовківництва, бджільництва, рибальства.	2 години
	Разом:	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	НТР і сільське господарство	10
2.	«Зелена революція» та її вплив на сільське господарство країн, що розвиваються.	10
3.	Проблеми збереження земель від деградації та опустелювання. Землеволодіння і землекористування та форми власності на землю в країнах з різним рівнем економічного розвитку.	12
4.	Роль природних чинників (земельних та агрокліматичних ресурсів) у розвитку й розміщенні аграрного виробництва	12
5.	Сільськогосподарський сектор економіки США, Канади і Японії, країн Західної, Центральної та Південно-Східної Європи.	12
6.	Стан сільського господарства в країнах Латинської Америки і Африки, Південно-Західної, Південної та Південно-Східної Азії, Східної Азії, Австралії та країн Океанії	12
7.	Особливості плантаційного виробництва тонізуючих культур: чаю, кави, какао. Розміщення каучуконосів	12

8.	Співвідношення між землеробством та тваринництвом у структурі господарства окремих країн і регіонів	10
	Разом	90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:
(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист лабораторних/практичних, розрахункових/графічних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Науково-методичні засади сільськогосподарської географії світу		
Тема 1. Географія сільського господарства світу: сутність, об'єкт, предмет, завдання		
Географія сільського господарства світу	ПРН 1, 6, 9. У тому числі знати об'єкт, предмет, базові категорії сільськогосподарської географії світу. Вміти пояснити співвідношення понять «агропромисловий комплекс», «сільське господарство» та «агробізнес». Вміти аналізувати історію розвитку понять у сфері сільськогосподарської географії.	
Тема 2. Основні етапи та особливості розвитку сільського господарства світу		
Практична робота 1. Земельний фонд світу, його структура, географія	ПРН 1, 6, 9. У тому числі знати етапи розвитку сільського господарства світу. Характеризувати особливості розвитку сільського господарства світу. Вміти аналізувати роль «зеленої революції» як складової частини НТР, визначати її позитивні і негативні наслідки. Розуміти суть глобальної продовольчої проблеми та її регіональних аспектів.	20
Тема 3. Земельні ресурси – природна основа сільськогосподарського виробництва		

Практична робота 2. Порівняльна характеристика основних екологічно толерантних систем у сільському господарстві	ПРН 1, 6, 9. У тому числі розуміти, що собою являють земельні ресурси. Знати та вміти характеризувати унікальні особливості земельних ресурсів. Виявляти взаємозв'язок між «демографічним вибухом» та показником забезпеченості земельними ресурсами в світі і в окремих регіонах. Вміти знаходити територіальні відмінності в структурах використання земельних ресурсів частин світу.	20
Тема 4. Географічні відміни в напрямках і рівнях розвитку сільського господарства світу		
Практична робота 3. Основні групи сучасних типів сільського господарства світу	ПРН 1, 6, 9. У тому числі розуміти відмінності у розвитку сільського господарства в окремих регіонах і країнах світу. Вміти виявляти особливості територіальної диференціації розвитку різних напрямів сільського господарства регіонів та країн світу. Аналізувати причини географічних відмінностей в напрямках і рівнях розвитку сільського господарства світу	20
Самостійна робота 1. Сільськогосподарський сектор економіки США, Канади і Японії, країн Західної, Центральної та Південно-Східної Європи		10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Риси і структура сільського господарства світу		
Тема 5. Основні риси географії сільськогосподарського виробництва		
Практична робота 4. Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: зернове господарство	ПРН 1, 6, 9. У тому числі знати основні риси географії сільськогосподарського виробництва. Вміти виявляти закономірність співвідношення між рослинництвом і тваринництвом у структурі вартості виробленої сільськогосподарської продукції. Проводити аналіз та оцінку факторів, що визначають рівень розвитку і розміщення галузей світового господарства.	15
Тема 6. Типи сільського господарства світу		
Практична робота 5. Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: вирощування технічних культур	ПРН 1, 6, 9. У тому числі виявляти принципи сільськогосподарської типізації країн. Вміти характеризувати сільськогосподарські типи країн та наводити приклади країн, які до них відносяться. Аналізувати географію поширення сільськогосподарських типів країн.	15
Тема 7. Географія рослинництва світу		
Практична робота 6. Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: овочівництва, виноградарства та баштанництва	ПРН 1, 6, 9. У тому числі знати галузеву структуру рослинництва. Виявити основні закономірності поширення зернових, технічних і кормових культур у світі. Вміти характеризувати територіальну структуру картоплярства, овочівництва, садівництва.	15
Тема 8. Географія тваринництва світу		

Практична робота 7. Сучасний стан і розміщення галузей тваринництва: скотарства, свинарства, вівчарства, птахівництва, оленярства, шовківництва, бджільництва, рибальства	ПРН 1, 6, 9. У тому числі знати галузеву структуру тваринництва. Розуміти особливості географії розведення великої і дрібної рогатої худоби. Вміти характеризувати бджільництво, шовківництво, хутрове звірівництво та ставкове рибництво, їх територіальний розподіл	15
Самостійна робота 2. Стан сільського господарства в країнах Латинської Америки і Африки, Південно-Західної, Південної та Південно-Східної Азії, Східної Азії, Австралії та країн		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn –

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2575>);

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2575>);

- підручники, навчальні посібники, практикуми:

1. Кузик С.П., Мамчур О.І., Ванда І.В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2014. 312 с.

2. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. 142 с.

3. Сюткін С.І. Географія світового господарства : робочий зошит для самостійної роботи студентів. Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. 30 с.
4. Закономірності розвитку сільського господарства. Основні риси географії землеробства. Основні риси географії тваринництва.
<https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23518/>

10. Рекомендовані джерела інформації

Навчально-методичне забезпечення

1. Кузик С.П., Мамчур О.І., Ванда І.В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2014. 312 с.
2. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. 142 с.
3. Сюткін С.І. Географія світового господарства : робочий зошит для самостійної роботи студентів. Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. 30 с.
4. Географія сільського господарства світу. URL:
<http://www.geograf.com.ua/human/school-course/394-geografiya-silskogo-gospodarstva-svitu>

Основна література

1. Кузик С.П., Мамчур О.І., Ванда І.В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2014. 312 с.
2. Економіка зарубіжних країн: Підручник – 2 ге вид. А.С. Філіпенко, В.А. Вергун, І.В. Бураківський та ін. – К.: Либідь, 1998. – 416 с.
3. Світова економіка : Підручник // А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О.І. Шнирков та ін. – 2 – ге вид. стереотип. – К. Либідь, 2001. – 582 с.
4. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник для студ. Вузів //За ред.. Ю. Г. Козака. 2003 р. – 351 с.
5. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. Посібник – 4-те вид., стер. – К.: Знання – Прес, 2003. – 406 с.
6. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник – 2-ге вид. – К.: Либідь, 2001. – 416 с.
7. Семенов В.Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В.П. Загальний курс агробізнесу: Навч. Посібник /За ред.. В.Ф. Семенова, І.Ю. Сіваченка І.Ю. – К.: т-во «Знання», КОО, 2000. – 301 с.
8. Солоніненко К.С. Міжнародна економіка: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2008. – 382 с.
9. Старостіна А.О. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник/ А.О. Старостіна, А.О. Длігач, Н.В. Богомаз. – К.:, 2009, 454 с.
10. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред.. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. – К.: Знання, 2011. – 640 с.
11. Вступ до економічної і соціальної географії / А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
12. Первинний сектор господарства.
<https://geografiamozil2.jimdofree.com/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5-%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81>

%D1%82%D0%B2%D0%BE-
%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D1%82%D0%B0-
%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%83/

Допоміжна

1. Дахно І.І., Бовтрук Ю.А. Міжнародна економіка: Навч. Посібник. – К.: МАУП, 2002. – 216 с.
2. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін. Міжнародна економіка: Навч. Посібник. – К.: Видавництво «Артек», 2002. – 436 с.
3. Нікітіна М.Г. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: просторові аспекти розвитку: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 192 с.
4. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини. Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 274 с.
5. Ільчук М.М. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу. – К.: Вища освіта, 2002. – 398 с. 97
6. Економічна і соціальна географія світу: Навч. посібник //За ред. Кузика С.П. – Львів: Світ, 2003. -672 с.
7. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2003. - 688с.
8. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Навчально – практичний посібник. – К.: Видавничий дім “Професіонал”, 2008. – 368с.
9. Шаблій О.І. Основи суспільної географії. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2012.
10. Яценко Б.П., Бабарицька В.К. Країнознавство: основи теорії. – К.: Либідь, 2009.
11. Сюткін С.І., Леонтьєва Г.Г. Економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. Книгазошит. – Суми: Університетська книга, 2003.
12. Блій Г. Географія : світи, регіони, концепти / Г. Блій, Л. Муллер, О. І. Шаблій. – К.: Знання, 2004. – 740 с.
13. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії: навч. посіб. / М. Д. Пістун. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
14. Нікітіна М. Г. Світове господарство та міжнародні відносини: просторові аспекти розвитку: навч. посібник / М. Г. Нікітіна. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 192 с.

Електронні ресурси

1. Основні огляди і доповіді ООН в економічній і соціальній сферах: <http://www.un.org/russian/esa/surveus.htm>
2. Організація об'єднаних націй: <http://www.un.org>
3. World Urbanization Prospects: <http://esa.un.org/unpd/wup/>
4. Міжнародна організація праці (МОП): <http://www.ilo.org>
5. Міжнародна організація з міграції (МОМ): <http://www.iom.org>
6. Всесвітня організація з охорони здоров'я: <http://www.who.org>
7. Світовий банк: <http://www.worldbank.org>
8. Світова книга фактів ЦРУ США: <http://www.cia.gov/librari/publications/theworld-factbook/>
9. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН: <http://www.fao.org>

10. Конференція ООН з торгівлі і розвитку: <http://www.unctad.org>

11. Географія сільського господарства світу. <http://www.geograf.com.ua/human/school-course/394-geografiya-silskogo-gospodarstva-svitu>